

НОВА ЕВРОПА

NEUES EUROPA
BERLIN W 56, POSTBOX 22

СЪДЪРЖАНИЕ:

Случаят съ Рудолф Хесъ ...	2
Свещената война	3
Залъзът на една цивилизация	6
По следитъ на Каролина Ной- беринъ.....	11
Густавъ Грюндгенъ на сцената	13
Социалното строителство въ Протектората	15

Случаят съ Рудолф Хесъ

Свѣтътѣ наистина бѣ изненаданъ, по срѣдъ грандиозния двубой, отъ сензацията за отлитането на Рудолфъ Хесъ за Англия:

„Рудолфъ Хесъ, замѣстникътъ на Фюрера въ партията, отлетѣлъ за Англия съ единъ германски аеропланъ и тамъ съ парашутъ слѣзналъ!“

Не сѣществуваше никакво съмнение, че голѣма частъ отъ германскитѣ народъ посрещна тази вѣстъ като единъ трагиченъ и крайно неприятенъ случай, не защото това би имало нѣкакво решително въздействие върху решението и волята на германскитѣ народъ и ръководство да изведатъ войната до победа, а защото той по никой начинъ не желаше да види единъ толкова важенъ функционеръ попадналъ въ таквава положение.

Наистина чужбина, особено неприятелска чужбина, ще направи всичко възможно што отъ този случай да извлече максимумъ материалъ за своята лъжлива пропаганда. Ако не бѣше личното писмо, оставено отъ самия Рудолфъ Хесъ, което съставлява найдобриятъ документъ за обяснението на този случай, може би нашитѣ противници щѣха да успѣятъ да убедятъ свѣта.

Причината защо Рудолфъ Хесъ предприе този полетъ е известна. Рудолфъ Хесъ страдале отъ известно заболяване, като последица отъ свѣтовната война. Това заболяване предизвикваше въ него често пѣти известни психически смущения. Само съ своята силна воля и напрежения той можа да се противопостави на тия последици отъ болестята до сега. Този пѣтъ, обаче, изглежда, че неговитѣ сили сѣ отказали да се съпротивляватъ. Той се е отдалъ въ властята на своята опасна химера да немѣри директния пѣтъ къмъ английскитѣ народъ, когото да спаси отъ грозящата го опасностъ, като обясни на различни разумни английски кръгове въ каква безсмислена война сѣ вълекли своя народъ. Неговата фикс-идея се състои въ това: да отиде въ Англия и на самото мѣсто да по-

деме борбата срещу Чърчилъ и неговата клика.

Какво е била болна представата на Рудолфъ Хесъ личи отъ писмото, което остави въ Германия, че „неговитѣ приятели въ Англия (между които и херцога Хамилтонъ, когото той познава отъ Берлинската олимпиада) ще му помогнатъ да убеди английскитѣ народъ въ безсмислеността на борбата му срещу германскитѣ народъ“.

Рудолфъ Хесъ, обаче, е изпусналъ изъ предвидъ, че той, чрезъ своя полетъ, е попадналъ въ властята именно на ози човѣкъ, срещу когото той се е насочилъ да се бори. Той е изпусналъ изъ предвидъ, по-нататък и това, че ако въобще сѣществуваше нѣкакъвъ пѣтъ за разбирателство съ Англия, тоя пѣтъ отдавна щѣше да бѣде последванъ отъ Адолфъ Хитлеръ. На цѣлия свѣтъ е известно, че германскитѣ водачъ не единъ пѣтъ протѣжа искрено рѣка за разбирателство съ англичанитѣ, но винаги безрезультатно. Болнавостта на неговото въображение личи именно отъ това, че той съобщава въ своето писмо, какво, той скоро щѣлъ да се завърне отново отъ Англия.

Германскитѣ народъ чувствава твърде трагично обстоятелството, че единъ човѣкъ, съ толкова голѣми заслуги за изграждането на нова Германия, поради своята болестъ, предприе единъ пѣтъ, който донесе не само неговото унищожение, но го направи неволно оръдие въ рѣцетъ за изграждането на пропаганда. Но, фактътъ е вече фактъ и той сѣ нищо не може да се промѣни. Събитията, обаче, ще убедятъ свѣта въ непродължително време, че тоя прецедентъ сѣ нищо не е повлиялъ решението на германскитѣ народъ да завърши победоносно тази война.

Наистина, следъ този случай, почти всѣки разуменъ човѣкъ може да си представи предврително какво напримѣръ ще може да направи Чърчилъ отъ това. Сѣвътъ ще трѣбва да очак-

ква, че английското радио, че дори и самият Чърчил ще излезат предъ свѣта съ най-сензационни разкрития; седици на редъ тѣ ще трѣбватъ изъ свѣта за това какво е „казалъ Хесъ“, какво е „разкрилъ Хесъ“, „защо е избѣгалъ Хесъ“ и пр. и пр. Тѣ ще поискатъ да насочатъ свѣтовното внимание къмъ други изводи, къмъ други причини, които сѣ „задали Рудолфъ Хесъ“ да „избѣга“ отъ своето отечество и да се „откаже“ напр. отъ онова положение, което заемаше той всрѣдъ свой народъ и партия. Разбира се, всичко това ще си остане само като единъ празенъ шумъ, безъ всѣкакви реални последици. Случаятъ Хесъ, обаче, имъ дойде като добре дошълъ следъ нещастното приключване на Балканския фронтъ. Той ще трѣбва като единъ готовъ

отговоръ на Чърчилъ срещу всички критики на английски народъ. Сега г. Чърчилъ на въпроса, защо предприе кървавата балканска авантюра; на въпроса, какви сѣ загубитѣ отъ английския експедиционенъ корпусъ; на въпроса, какви мѣрки взема Чърчилъ за да спрѣ унищожението на английската търговска флота; на въпроса, кога най-сетне ще спратъ германскитѣ бомбардировки надъ Англия; на въпроса, какво става въ Египетъ, Иракъ, Индия и пр. и найсетне, на въпроса, кога най-сетне ще дойде тая проклета американска помощъ, която да ни спаси — Чърчилъ вече има единъ отговоръ: „Какво искате още? Азъ имамъ въ рѣцетѣ си Рудолфъ Хесъ! Това не е ли успокоително? ...“

Свещената война

Пробуждането на арабскитѣ народи

Споредъ добре провѣрени сведения, живущиятъ въ Египетъ Великиятъ мюфтия е отпразвилъ единъ апелъ отъ Иерусалимъ къмъ арабския свѣтъ да се нареди подъ знамето на Иракъ за борба противъ англичанитѣ. Какво може да означава това, може да се измѣри само, ако се знае, че Великиятъ мюфтия е за арабския свѣтъ това, което е папата за католическия свѣтъ или патриарха за гръцката ортодоксална църква. Нѣщо повече, Великиятъ мюфтия има много по-големи права и компетенция отъ папата или патриарха, защото, властта и компетенцията на папата се простира само до въпроси изключително отъ религиозно-догматично естество. Въ реда на мохамеданска прерархия Великиятъ мюфтия стои една степенъ по-високо отъ колкото папата или кой и да е източноправославенъ патриархъ, защото въ негова властъ се намиратъ и редица въпроси отъ свѣтско и политическо естество.

До кжде се простира авторитета и влиянието на Великия мюфтия личи между другото и отъ това, че той още отъ ранни времена е билъ най-висшиятъ съветникъ на султана въ Турция и, че правото за обявяване на война или миръ бѣше въ негови ръце. Само съ негово разрешение можеше да се започне или да се свърши дадена война. Въ това отношение не-

говата компетенция стоеше по-високо и отъ тая на султана.

Всичко това трѣбва да се има предвидъ, за да може, да се намѣри критерии, съ който да измѣримъ значението на апела, който Великиятъ мюфтия отправи къмъ арабския свѣтъ.

Фактически неговиятъ гласъ е чутъ на всѣкжде. Отъ Япония подучихме съобщението, че живущитѣ тамъ индийци-мохамедани започнали да събиратъ помощи за освободителната война на Иракъ. Въ Индия това нѣщо вече се превръща въ една всенародна мобилизация за помощъ на Иракъ. Не минава день да не се случи нѣкакъвъ инцидентъ между британската полиция и мохамеданското население. Отъ Иракъ идва съобщението, че апелътъ на Великия мюфтия билъ посрещнатъ съ голямо въодушование, което въудушование намира изразъ въ печата и въ студентскитѣ манифестации. Също така и въ Палестина ставатъ тежки инциденти и сблъсквания между британцитѣ и мѣстното население, а въ Французка Сирия, студентитѣ и мѣжгетѣ, годни за оръжие, се трупатъ предъ ония мѣста, кждето се записватъ доброволцитѣ за помощъ на Иракъ. Ибнъ Саудъ пъкъ отправи една телеграма до регента на Иракъ Шерифъ Шарафъ, въ която му изразява своитѣ сим-

патии. Сжщо така президента на Алеп телеграфически изказал готовността си, че той е готов да даде всички жертви въ борбата за свободата на родствения иракски народъ.

На 8 май т. г. се дойде до манифестации и стълкновение въ Трансйордания и британската полиция се видѣ принудена да забрани всѣкакви съобщения съ моторни сръдства.

Сжщо така и въ Афганистанъ населението посрѣща съ голѣмо възбуждение събитията въ Иракъ и застава срещу подписниците-англичани. Трѣбва да се отбележи, че и арабитѣ въ Египетъ и цѣла северна Африка не стоятъ чужди и безучастни срещу събитията. Отъ различнитѣ мѣрки на цензурата надъ египетския печатъ личи именно това, което твърдимъ, защото трѣбва да се отбележи, че Великия мюфтия се радва на най-голѣма привѣрзаностъ именно въ сръднитѣ на африканското арабство.

По това обезпокоително развитие на поло-

жението, което дойде вследствие англо-иракския конфликтъ и подигна цѣлия арабски свѣтъ, изглежда, че въ Форейнъ Офисъ за сега нищо друго не могатъ да кажатъ, освенъ това, че „проклетитѣ“ германци били подигнали арабитѣ противъ Англия. Тоя маниеръ да се отклонява общественото мнение отъ истинскитѣ причини за дадено положение не е новъ, тъй че не въираме вече въ свѣта да се намѣри нѣкой, който да повѣрва на тия английски методи. Най-малкото нѣма да повѣрватъ самитѣ арабски народи, че тѣ сж подбудени отъ Германия, тъй като сами най-добре знаятъ какъ бѣха измамени отъ Англия, какъ бѣха използвани и какъ бѣха зле третирани. Именно въ това направление трѣбва да се търси причината защо Великия мюфтия премѣсти своята резиденция отъ Йерусалимъ въ Багдадъ. Това бѣ само единъ символъ на неприятелско държане, което Англия зае спрѣ-

Иракъ и другитѣ арабски страни кждто пламна священата война противъ Англия

мо арабския святъ, въпрѣки, че въ свѣтовната война, безъ арабската помощъ, англичанитѣ щѣха безъ съмнение да бждатъ изгонени отъ съединенитѣ германо-труски войски.

Английската благодарностъ за тая услуга се изрази въ това, щото двадесетъ години на-редъ арабитѣ а бѣха залгвани само съ голи обещания, като Палестина стана пѣщо като ябълка на раздора, защото англичанитѣ я даваха единъ пътъ на евреитѣ, другъ пътъ на арабитѣ и т. н. Всички тѣзи работи сѣ така известни, че трѣбва да се напомни на англичанитѣ за крѣватитѣ преследвания и избивания, на които бѣ подложено арабското население въ Палестина презъ всичкото време отъ свѣтовната война до днесъ.

Съ сжщата благодарностъ Англия се отплати и на Иракъ за помощта и презъ свѣтовната война. Независимо отъ тежикитѣ стопански последици които дойдоха за тая страна отъ отдживането на петролнитѣ извори на Англия, но тази страна трѣбваше да бжде окована и политически и военно въ своето развитие, чрезъ мистериозното убийство на висши държавници и крале, станали жертва на пжкленитѣ заговори на „Интелижансъ сервисъ“.

Още презъ 1932 год. „Интелижансъ сервисъ“ започна съ убийството на кралъ Фейсалъ въ единъ швейцарски хотелъ въ Бернъ, кждето бѣ отровенъ заедно съ директора на хотела. Следъ това последва една серия отъ политически убийства, жертви на които станаха редица иракски държавници, които водѣха политиката за освобождението на Иракъ отъ английското господство и стоеха на позицията за независимостта на арабитѣ. И ако трѣбва да си дадемъ ясна смѣтка защо иракскиятъ народъ прие едно такова поведение срещу Англия, то това трѣбва да се търси именно въ безкрайнитѣ огорчения които бѣха наслоени въ душата на редица арабски културни кржгове презъ последнитѣ двадесетъ години. Разбира се, конфликтътъ произлѣзе непосредствено отъ редица брутални нарушения, които английскитѣ войски причиниха съ своето оставане въ предѣлитѣ на една страна, въпрѣки яснитѣ постановления на англо-иракския договоръ. Поведението на Иракъ е единъ актъ само на самозащита, обаче, действителнитѣ причини ще трѣбва да се търсятъ много по-дълбоко, защото това не възбуди само иракския народъ, а вдига цѣлия

арабския святъ на свещена война спрѣмо Англия. Тѣзи причини бѣха известни много по-рано, но тѣхното въздействие бѣ изкуствено забавяно чрезъ постояннитѣ обещания на Англия да поправи причиненитѣ неправди на арабитѣ.

Много естествено е, че въ Лондонъ и Вашингтонъ сѣ твърде смутени отъ тоя обратъ въ една областъ, въ която лежи толкова важния пътъ между Европа и Индия. Този пътъ, който е много важенъ отъ самосебе си, за Англия е още по-важенъ, като се има предвидъ, че отъ Иракъ до брѣга на Сръдиземно море се провеждаше петрола, който е отъ огромно значение за положението на Англия въ източната частъ на Сръдиземно море. Известно е, че петролопроводитѣ довеждаха петрола до пристанищата на Хаифа и Триполи, отъ кждето английскитѣ параходи го товарѣха за Англия. Освенъ тази опасностъ, обаче, новиятъ конфликтъ разкрива угрозата за знанието на Суецъ. Опасността за английското господство надъ Суецкия каналъ и неговитѣ бждещи военни възможности е на лице, обаче, размѣритѣ на тая опасностъ за сега още не могатъ да се предвидятъ.

Впрочемъ, какъ се преценява новосъздаденото положение въ Предния изтокъ отъ американска и английска страна се вижда отъ това, че англичанитѣ и американцитѣ презглава напускатъ Мала Азия. Тѣ не биха правили това, ако почвата подъ краката имъ не бѣ станала толкова гореща, която тѣ достатъчно време грабиха като пришълци и държаха въ подтисничество единъ народъ съ значителни културни традиции.

Смѣсцата отъ народи, която Англия праща на война

Наблюдавано това разпадено движение на арабския святъ противъ английското господство отъ свѣтовно-историческата наблюдателница, то намира своя най-вѣренъ изразъ въ апела на Великия муфтия и своя най-вѣренъ откликъ въ арабскитѣ народи около Иракъ и изъ по-далечнитѣ земи.

Фактътъ, че това движение съпада съ момента, когато англичанитѣ бѣха изгонени отъ Балкана, никакъ не облекчава положението на Англия. Напротивъ, то говори, че английската империя въ всѣко отношение представлява единъ вече презрѣлъ плодъ, който е вече предъ разлагане.

Изгледъ отъ едно монтажно отдѣление за самолети

Залѣзътъ на една цивилизация

Ако приемемъ, че цивилизацията е начина по който човѣкътъ или обществото употребяватъ богатата на културата, трѣбва наистина да признаемъ, че такава възможность съществува. Нѣщо повече, презъ последнитѣ петь десетилѣтия европейската цивилизация навлѣзе въ една такава форма, щото тя стана опасна за съществуването на самата европейска култура и за убиването на една по-нататъшна възможность въ поколѣнията да внасятъ своя приносъ въ изграждането на европейската култура. Въпросътъ за кризата въ съвременната европейска цивилизация не е отъ вчера. Мнозина сериозни и авторитетни учени, политици, философи, социолози и стопановеди още преди 50—60 год. нададоха повикъ противъ ония повратни тенденции, които характеризиратъ началото въ упадъка на европейската култура, упадъкъ, който се дължи невѣмъ на едно лошо използване на културнитѣ блага, на една лоша цивилизация.

Политичитѣ и правоведитѣ отдаваха този упадъкъ на безсилнето на новитѣ правни принципи да дадатъ единъ по-свършенъ видъ на общественитѣ отношения; стопановедитѣ виждаха тия тенденции на упадъкъ въ кризата на съвременното индустриално производство, която се изразяваше по нѣкога въ свръхпроиз-

водство, нѣкой пѣтъ въ увеличаващата се безработица, а най-вече въ намаляване на консомативната способность на маситѣ. Други виждаха причината за този упадъкъ въ неравномѣрното разпрѣделение на свѣтовнитѣ блага, други въ неравномѣрното разпрѣделение на социалния продуктъ; философитѣ търсѣха причинитѣ на тоя упадъкъ въ скъсването на връзкитѣ между принципитѣ на днешната цивилизация съ тия отъ класическата древность, отгукъ и неспособността на научното мислене да влѣе ново духовно съдържание въ формитѣ на европейската култура. Нѣкой сочеха за неразумното превръщане на културнитѣ блага въ единъ „цивилизованъ продуктъ“, безъ особена стойность и отношение къмъ жизненитѣ проблеми на широкитѣ народни маси, а само като достойние на нѣкакви си „висши затворени кръгове отъ човѣшкитѣ общества“ и пр. Други твърдѣха, че европейската цивилизация е навлѣзла неизбежно въ единъ фазисъ на упадъкъ, понеже материализацията и механизацията били взели връхъ надъ духовнитѣ устремѣния на европейския човѣкъ; нѣкои откриваха причинитѣ за тоя упадъкъ въ упадъка на семейния и общественъ моралъ, а други отиваха пѣкъ до тамъ, да смѣтатъ, че тоя упадъкъ се дължи на скъсването съ религиознитѣ християнски

начала и пр. и пр. Хората на изкуството пък ни даваха една картина на упадък, който се изразява от скупата и безсмислеността на салонния живот — до бунта на гладните; от престъпността, вследствие на нравствена и материална мизерия, до сладките и безплодни мечти за някакъв по-добър свят или от скандалната сдѣлка съ съзвит и кръвта — до свитния пазар на чѣващия мозък.

И въ всички тия твърдения имаше по нѣщо вѣрно. Вѣрното бѣ, че висчки изводи водѣха, въ края на крайщата до единъ изводъ — криза въ съвременната цивилизация.

Причинитѣ що сочеха тия хора сѣ наистина белези на тая криза, но тѣхнитѣ изследвания и тѣхнитѣ изводи даваха винаги единъ едностранен погледъ върху състоянието на днешната цивилизация. Може би единъ трудъ върху систематизирането на всички тия отдѣлни изводи, ще ни даде цѣлата сложна система отъ причини и послѣдствия, които обуславятъ, и сѣдшеременно изсяняватъ, кризата въ съвременната европейска цивилизация. Защото, тая криза е толкова стопанска, колкото и социална; толкова материална — колкото и духовна.

Европейската култура възникна върху формалнитѣ принципи на древния класицизъм и новото духовно съдържание, което ранно-християнската епоха влѣ въ тѣхъ. На тая основа възникна Ренесанса. Безъ формалната хубостъ напр. на Венера Милоска и безъ духа на Рафаело нѣмаше да бѣде възможна нито Мадоната, нито Матерь Долороза; Безъ строгитѣ и дори бездушни форми на дорийската архитектура и строителния духъ на единъ Микелъ Анжело нѣмаше да бѣде възможенъ строителния стилъ на ренесанса или дори този на готиката. Принципитѣ на езическата красота трѣбваше да бѣдатъ удехотворени отъ новия духъ на християнизирания европеецъ.

Правнитѣ принципи на елинския демократизъм трѣбваше да се нагодятъ съобразно теократическия възгледъ на християнството, за да се стигнѣше до помиреніето между небето и земята, между Бога и човѣка. На тая база възникна папския мирогледъ за устроителството на свѣта; на сѣщата основа възникна и феодалния строй. Презъ това време наистина културата на Европа бележеше гениални завоевания, но цивилизацията бѣ такава, че тия

не срещаше никакво сериозно отрицание срѣдъ широкитѣ маси, защото нуждитѣ на маситѣ не бѣха така голѣми и сложни, а и християнскитѣ принципи правѣха класовитѣ и съсловни противоречия нѣкакъ си не твърде актуелни. Но авторитегъ на папата, религиознитѣ догми и феодалния строй станаха една преграда предъ смѣлия полетъ на човѣшката мисль, която бѣ успѣла да надрастне вкостѣнялитѣ вече форми на класицизма и се устремяваше къмъ нови полети. Трагичниятъ край на единъ Галилей или единъ Жордано Бруно най-добре характеризиратъ тоя конфликтъ между човѣшката мисль и първитѣ прегради на европейската цивилизация — на феодалната цивилизация. Мисльта на новия човѣкъ не спираше до границитѣ на сърдцето, до вѣрата — тя гонѣше тайнитѣ на битието.

Папскитъ католицизъмъ наистина наложи на европейската цивилизация името християнска цивилизация, но въ сѣщностъ основитѣ и принципитѣ на тая цивилизация не бѣха съвсемъ християнски. Католицизмътъ и източно-православната църква на византийцитѣ бѣха първата материализация въ духовната идейност на християнскитѣ принципи и борбата между тая материализация и необходимостта отъ свобода на мисльта остана да тегне върху европейското развитие и до наши дни, когато борбата трѣбваше да премине презъ най-различни форми, отначало селски движения и войни, после — църковни борби, реформация, гражданска революция, индустриална революция, свѣтовна война и най-сетне — социална революция.

Великата реформация разклати устоитѣ на папския схоластически мирогледъ и възгледа за теократичната държава бѣ пратенъ въ забрава. Историята ни учи, че принципитѣ на Великата френска революция погребяха феодалния строй и феодалното мислене и къмъ стремеха на християнството да изравни хората предъ Бога, прибави и усилено да бѣдатъ изравнени хората предъ законитѣ на държавата. Така отъ тия принципи се роди „гражданинътъ на държавата“, като една нова политическа сила, за чиито интереси и съществуване трѣбваше да се държи смѣтка. Но точно, когато Европа смѣташе, че чрезъ Наполеонова кодексъ е постигнала най-свършенната форма на общество и държавно организиране, тогава дойде индустриалната

революция на континента, която направи принципът на гражданския кодекс не съвсем актуални, защото гражданът се видя пред една особена диференциация, а равенството пред законите на държавата, не означаваше и равенство пред законите на живота изобщо. Ето защо, точно въ този момент ние трябва да търсим началото на „кризата въ съвременната цивилизация“. Предъ духовния полетъ на европейския човѣкъ остана за разрешаване още единъ проблемъ, а именно: изравняване на хората предъ законите на живота.

Значи, европейската цивилизация навлѣзе въ стадия на социалните борби за демократизиране на социалните блага. Точно тия борби, които изчерпватъ едно време повече отъ вѣкъ и половина, говорятъ, че цивилизацията, т. е. начинътъ по който става използване на културните блага, не е много ефикасенъ и сочи за известна криза.

Въ що се изразяваше тая криза? Какво бѣ състоянието на културата презъ това време и какви нови тенденции се зараждаха?

Индустриалната революция измѣни коренно основитъ на живота на редица социални съставки. Машината уни рѣчно производство — занаятчийство. Художественото занаятчийство, плодъ на едно дълго развитие, бѣше замѣнено отъ бързата продуктивностъ на машината. Типизацията на производството не гонѣше развитието на човѣшкия вкусъ и повдигане формитъ на културата, а замѣняше тия форми съ едно ново производство, което имаше твърде много външенъ блѣсъкъ и много малко самотитно, оригинално творчество. Свободниятъ гражданинъ стана нѣкакъ си закрепостенъ пролетаринъ на фабричния заводъ и отъ вчерашенъ занаятчия-собственикъ, днесъ стана безимотенъ работникъ. Принципитъ на либералната икономика осигуряваха свободата на инициатива на работодателя и той, въ името на принципа за „максимумъ печалба“ можеше да намалява или увеличава работническата надница така, както диктуватъ неговитъ интереси. Сжщата свобода той придоби и по отношение опредѣляне стойността на произведенния продуктъ, а отгукъ и стойността на суровитъ материали. Съ развитието на индустрията и особено съ развитието на индустриалния капитализъмъ, работниците започнаха да схващатъ, че злото за тѣхъ не

иде отъ лошата организация на този или онзи фабриченъ заводъ, а отъ цѣлата свѣтлова постройка, която се крепѣше върху свободата на ония, които притежаваха сръдствата на производството. Тѣй или иначе, Англия, която тласна свѣта къмъ индустриализиране, остана като наймощната индустриална сила по онова време и тя разпрострѣ своето капиталистическо господство надъ всички земи и народи, които се намираха въ обсега на нейния империумъ. Но индустриалната революция не спрѣ до границитъ на Англия. Тя премина и на европейския континентъ, където машината намѣри своя брѣзъ развитѣ въ Германия. Сега вече английската индустрия имаше единъ опасенъ конкурентъ въ лицето на германската индустрия, съ който трѣбваше да дѣли мегданъ по свѣтовните пазари и при това, единъ конкурентъ, който се показваше не твърде склоненъ къмъ съгласуване на интереситъ на отдѣлните капиталисти, защото все пакъ германската индустрия не искаше да напусне интереситъ на германския народъ.

И точно въ този класически периодъ отъ развитието на индустриалния капитализъмъ ние наблюдаваме едно твърде любопитно явление. Евреитъ, които до тоя моментъ се занимаваха предимно съ банкерство и лихварство изъ голѣмитъ градове на Европа, започнаха бърже да се нагаждатъ и да изземватъ различни индустриални предприятия, по пѣтя на кредититъ. Сега настѣли единъ периодъ на голѣми печалби, които печалби вече наложиха и последниятъ изгледъ на европейската цивилизация. Капиталитѣ и печалбитъ се превръщаха въ разни цивилизовани продукти, които се натрупваха въ тѣсни затворени висши слоеве, съ единственото предназначение да служатъ като декоръ на единъ празенъ и безидеенъ животъ, да поощряватъ капризи, да убиватъ творческитъ залежи и естествения инстинкти и да ги насочватъ къмъ едно бавно израждане. Въ сжщото време, тия цивилизовани продукти, даваха едно друго отражение въ широкитъ народни маси, които все повече и повече изпадаха въ една апатия по отношение на културнитъ ценности, защото цѣлния имъ животъ се изчерпваше въ единъ нагонъ къмъ хлѣбъ. На тая база възникнаха страшнитъ класови противоречия, напласти се класовата и съсловна умраза и свѣтътъ се раздѣли на две: капиталисти-господари и работници

пролетарии. Благата на културата не стигаха до широкитѣ низини, а и да стигаха, тѣ не можеха да извършват никаква благородна роля въ душата на голитѣ и гладнитѣ. Въ замѣна на това пъкъ самитѣ социални върхове, поради неразумното оползотворяване на натрупанитѣ богатства, вървѣха къмъ бързо израждане. Предъ силата на паритѣ, нѣмаше нищо по-мощно и по-свато, защото съ тѣхътѣ можеха да купуватъ всичко: отъ човѣшкия мозъкъ — до човѣшката кръвъ и отъ жестокия блѣсъкъ на брилянта — до последния залък на селянина. Богъ не бѣ вече така страшенъ, защото въ много страни самата църква, респ. нейнитѣ служители, бѣха въ услуга на властѣта на капиталиститѣ. Идеитѣ — тѣ бѣха единъ хубавъ обектъ за странна спекулация. Ако дадена идея не носи заплаха за властѣта на капиталиститѣ, тѣ я вземаха заедно съ нейния носител, за да имъ служи за евтино украшение. Ако ли е опасна, започваше се борба, като най-често носителѣтъ на тая идея заплащае своята дързостъ или съ своята кръвъ или съ своята съвестъ, за да се потвърди схващането на героя отъ „Севилския бръснарь“ че „паритѣ сѣ единъ аргументъ, срещу който нѣма възразяване“. Културната апатия на низинитѣ и културната преситеност на върховетѣ доведе до обезценяването на много културни принципи. Стигна се до тамъ, че ценни произведения остана а безъ ценители и сериознитѣ творци на културни блага — да загубятъ всѣкакъвъ вкусъ къмъ творчество. Въмѣсто това, замислиха се начини и срѣдства, чрезъ които да се запущатъ устата на времето чрезъ производството на една евтина култура, която имаше за задача да храни безпретенциозния вече вкусъ на европейския човѣкъ. Драмата трѣбваше дабже замѣнена съ водевила, сонатата отъ шлагера; операта отъ оперетата и то често пѣти въ най-лошия смисълъ на това понятие; проникновената пѣсенъ на цигулката-съ неврастеничния ритъмъ на джазовата музика и пр. и пр. Почитѣта къмъ класиката остана само като единъ изразъ на присторена любезностъ къмъ нея; свежето лице изчезна подъ маската на грима; разкършенитѣ форми на тѣлото, израсли на свобода, трѣбваше да се подчинятъ на нуждата отъ „линия“; слънцето стана нѣщо отъ което жената, пъкъ и мъжа, трѣбваше да бѣгатъ. Мѣстата, където трѣбваше човѣшкия духъ да отпочива следъ

едно продѣжително творческо напрежение, се превърнаха въ мѣста за развихрянето на страсти и пр.; жената все повече и повече се отдалечаваше отъ своето естествено предназначение да обновява биологически живота, а мъжътъ, той или ставаше безконтроленъ господаръ, или безконтроленъ робъ. Но, когато самитѣ притежатели на срѣдствата на производството сѣзрѣха опасността отъ това състояние на цивилизацията, когато разбраха, че това вече събужда бунтъ и революционни купнежи въ широкитѣ народни маси, тѣ побързаха да се погрижатъ, като подбутаха основаването на разни организации за благотворителностъ, за милосърдие, за социални и културни инициативи и пр. Където богатитѣ съ рекламенъ шумъ отдѣляха по една безкрайно малка частъ отъ своитѣ богатства за бедни или даровити, та по тоя начинъ хемъ да си направятъ рекламата на своето евтино човѣколюбие, хемъ да ангажиратъ беднитѣ морално да се чувствуватъ задължени къмъ тѣзи господари на живота. Нѣщо повече, осъществиха се цѣли духовни, културни и др. организации, които имаха за целъ да приспиватъ съзнанието не само на известни слоеве отъ народа, но и цѣли народи, съ целъ да се убие всѣкаква воля за борба противъ тия неправди. Но, когато работницитѣ разбраха, че безъ да притежаватъ срѣдства за борба, каквито притежаваха самитѣ работодатели тѣ, никога не ще могатъ да извоюватъ своитѣ права, тогава се зародиха нови движения. Нѣкои народи и преди всичко германския, премина къмъ ново политическо организиране. Той отхвърли отъ себе си властѣта на капитала и се яви като творецъ на една нова цивилизация и като защитникъ на самата култура. Националъ-социализмътъ разчисти запришенитѣ пѣтища на културнитѣ и социални блага къмъ широкитѣ трудови маси. Нѣщо повече: германскиятъ работникъ даде доказателство, че той може да сътвори една по-висша цивилизация. На капиталистическиятъ благоустройственъ принципъ, който повеляваше благоустройството да започва отъ центъръ и да върви къмъ периферията — националъ-социализмътъ противопостави точно обратния принципъ; срещу строежа на жилища безъ просторъ, безъ свѣтлина, съ натруфени фасади, но безъ вътрешно разпредѣление, чието назначение е само да носи ренти — националъ-социализмътъ противопостави

типът на новото работническо жилище и новият монументален строителен стил на обществените постройки. Срещу стремежа на капиталистическата цивилизация да обсебя богатата на културата и да ги концентрира въпреки висш център — национал-социализмът отива по пътя на децентрализацията въ използването на богатата на културата и пр. До като при капиталистическата цивилизация изкуствата бяха достойние само на най-богатите, като на сръдните и бедните съществувания или им се сервираше някаква евтина, подправена култура и изкуство или бяха почти лишени от такова, при национал-социалистическата цивилизация най-висшите творби и постижения на човешкия гений стават всенародно достойние и пр. и пр.

Свѣтовният капитализъм виждаше въ зараждането на различните социални движения въ разните страни заплаха за своята цивилизация. Когато международната борба противъ капиталистическото господство достигна своя апогей и властта на капитализма се видѣ застрашена, нададе се тревожниятъ повикъ за залѣза на така наречената европейска цивилизация, като много философи или учени даваха едно или друго съдържание на понятието цивилизация. Нѣкаси народите трѣбваше да подразбератъ, че едва ли не се касае за пропадането на европейската култура, защото капиталистите свързваха както съдбата на културата, така и съдбата на своята цивилизация, съ съдбата на своето господство. И най-после тѣ трѣбваше да излѣзатъ въ защита на тая цивилизация. Така капитализмътъ вече заповѣда подготовката на една бъдеща борба за запазване на своята цивилизация. Тая подготовка нѣкога завърши съ свѣтовната война на капитализмътъ победи, безъ, обаче, да даде една нова цивилизация на Европа. Борбата остана да съществува и следъ свѣтовната война и нейната последна фаза ние виждаме въ днешната война.

Наистина европейската цивилизация изживѣва своята криза и, ако тя е наистина капиталистическа, тя върви къмъ залѣзъ. Тая цивилизация, която въ последното развитие стана врагъ на човѣшкия прогресъ, трѣбва да си отиде и да отстъпи мѣсто на една нова,

по-висша и по-хуманна цивилизация. Новата цивилизация, която възхождащитъ нации на Европа очертаватъ носи въ себе си неотмѣнно основния принципъ на който тя ще се облѣгне: въ основата на бъдещото развитие на европейската цивилизация ще стои принципа за изравняването на хората предъ законите на живота. Тоя принципъ обоснова и днешната война, не като едно обикновено стълкновение на материалните сили на два или повече народи, а положи печата на една социална революция. Изпълнението на горното условие ще развѣже творческите възможности на социалните низини и ще отправи погледите къмъ едно ново духовно възвисяване. Въ това стълкновение днесъ между носителите на една нова цивилизация и крешителите на едни повратли тенденции се руши много нѣщо, но то не е най-ценното отъ европейската цивилизация. Въ тая война горятъ отпадъците на европейската цивилизация, а кръвта е само залогъ за изкупването на последната победа. Тя е същевременно и най-святата жертва за утрешния патетиченъ подемъ въ новата европейска цивилизация. Ето защо ние нарекохме последния фазисъ отъ борбата за една нова европейска цивилизация — социална революция. Следъ тая победа аеропланътъ, като символъ на духовните устремни на човѣшкия гений, нѣма вече да служи за изтрѣбването на човѣшкия родъ, а ще се върне къмъ своето първоначално предназначение; науката отново ще се върне въ служба на човѣшкия прогресъ; трудътъ ще бѣде единственото право и задължение на човѣка предъ законите на живота и държавата; радостниятъ трудъ и трудътъ упражняванъ въ радостъ ще дадатъ една нова цивилизация, по-хуманна, по-разумна и същевременно по-висша, защото културата ще бѣде всечовѣшко достойние и никога вече социалните противоречия нѣма да изчерпватъ борбата на човѣка тукъ на земята само въ единъ нагонъ къмъ хлѣбъ. Когато капиталистическите надстройки паднатъ, човѣшкиятъ духъ ще се види отново освободенъ за нови полети къмъ тайните на битието, отъ където научното познание ще вади ценностите, така както ловецътъ на бисери вади бисерите отъ морските дълбини или рудокопачътъ — златото или вѣглищата отъ дълбините на земята.

По следитѣ на Каролина Нойберинѣ

Единѣ филмѣ за реформаторката на германския театърѣ

Движейки се бавно по направление към Малкия Държавен театър въ Берлинѣ „Клайнес хаусѣ“, където ни очаква приятната възможность да поприказваме съ една отъ звездитѣ на съвременния германски театър Кети Доршѣ, презъ главата ми минаватъ мисли въ връзка съ причината на нашето посещение. Г-жа Доршѣ бѣ така любезна да ни покани на единѣ малък разговорѣ, относно предстоящия ѣ филмѣ, въ който тя е натоварена съ тежката задача да играе ролята на прочутата германска актриса Каролина Нойберинѣ.

Коя бѣше Каролина Нойберѣ — наричана Нойберинѣ? Ние се връщаме къмъ срѣдата на 18 вѣкъ, когато театръта въ Германия бѣ наводненѣ отъ безвкусни френски комедии, водевили, праздни шеги, цинични вицове и лоши народни пиеси. Въ повечето отъ тѣхъ се поддизаваше фигурата на „паячо“, който съ съмнителни срѣдства покривяваше и разсмиваше публиката. Никому не минаваше презъ умѣ за театърѣ съ висши задачи и за сериозно актьорско изкуство.

Въ това така пусто въ историята на театръта време, изгрѣва, или поне се опитва да изгрѣе, звездата на Нойберинѣ, която съ право може да се нарече реформаторката на германския театърѣ. Тя се опитва да прогони отъ сцената „шутовството“, лошитѣ водевили, и глупави комедии, и да отвори пѣтъ, макар ѣ и следѣ смъртъта си, на истинската, смислена драма и на здравото и сериозно изкуство.

Промѣнливата и горчива съдба на тази забележителна жена-актриса е дала поводѣ на филмовата къща да обезсмърти дѣлото и примѣра на Каролина Нойберинѣ, съ създаването на единѣ филмѣ, който да пресъздаде живота, борбата, нещастieto и злочестата смъртъ на героичната предвѣстница на съвременния нѣмски театърѣ. За ролята на Нойберинѣ е ангажирана известната отъ филма „Майчина любовѣ“ актриса-Кети Доршѣ.

Наближаваме зданието на „Клайнес хаусѣ“

където тази вечерѣ Кети Доршѣ участвува не, а води спектакля на оперетата „Темену-женѣ редутъ“. Въ малката, конетно наредена актьорска гримьорна ни посреща голѣмата актриса и ние пристѣпваме веднага къмъ причината на нашето посещение, защото времето ще бѣде нашия тиранинѣ, презъ време на разговора ни.

„Да филмѣтъ ми причини голѣма радость. За ролята на Нойберинѣ се интересувахъ горешо и отъ много време, защото чувствувамъ Нойберинѣ като жена и артистка особено близо. Изъ азѣ, подобно на Нойберинѣ, съмъ била често пѣти ръководителка на пѣтуващи ансамбли и като такава съмъ преживѣла всички радости и грижи, свързани съ живота на пѣтуващитѣ театри. Но този филмѣ освенъ това има за менѣ и едно друго значение. Той ми възвѣрна буквално моята работна енергия и дори моето здраве и желание за работа. Азѣ преживѣхъ презъ есенъта една злополука, обяснява г-жа Доршѣ. Известно време следѣ злополуката, когато още не бѣхъ напълно добре, получихъ предложение да играя ролята на Нойберинѣ въ филмѣ. И ето, че се случи чудо. Съзнанието ми бѣ отново овладѣно отъ силното желание да преживѣя поне на филмѣ още по-отблизо съдбата на тази така трагично живѣла актриса. Обхваната отъ въодушевление и увлечена отъ моята работа, за много кратко време у мене се възвѣрнаха силитѣ и вдъхновението. Мога наистина да потвърдя, че моята работа около този филмѣ ми възвѣрна напълно здравето. Вие ще можете да разберете отъ това, съ каква двойна любовъ съмъ привързана къмъ този филмѣ.“

„Какво наименование ще има Вашиятъ филмѣ? Бѣдете така любезни да ни разкажете нѣщо по-подробно изъ съдържанието му!“

„Ще се нарича „Комедиантѣ“. Нойберинѣ е една боряща се жена, която съ една внушителна сила и неизчерпаема вѣра въ хубавото и доброто въ изкуството, гони своята целъ: да направи герм. театърѣ истинско мѣсто на

изкуството. Тя остава вѣрна на тази идея и тогава, когато вѣншинитѣ успѣхи започват да намаляватъ. Тя трѣбваше да изживѣе съ болка това, какъ публиката се отвърща, заминавайки я и аплодирайки наново детронирания отъ нея палячо. Едно предприето отъ нея турне въ Русия претърпява коработрушение и тя се връща отъ Русия по-бедна, отколкото е заминала. За да се издигне пакъ, ѝ липсват подходящи театрални парчета. Постановка следъ постановка пропадатъ. Нейната височайша благодетелка, Херцогиня Амалия фонъ Вайзенфелзъ се отвърща също отъ нея. Изнурена душевно и фтизически, тя забѣгва съ мъжа си по пѣтищата, поема отъ градъ на градъ, отъ село на село, за да издхне морна най-после нѣкъде въ единъ отдалеченъ самотенъ край. Но едва се затворили очитѣ ѝ, и страницата се обръща. Обществото почва да съзнава, какъвъ гений е възкръсналъ въ Нойберинъ за герм. театъръ. Търсятъ, пѣтуватъ следъ нея, искатъ да възвѣрнатъ славата, честта и благосъстоянието на тази светица, обаче вече е късно. Филмътъ завършва съ нейното възвеличаване чрезъ устата на една млада актриса, която е спечелена за изкуството чрезъ Нойберинъ, както и много други. Чо-вѣкътъ Нойберинъ е мъртавъ, обаче идеята побеждава.“

„Бихъ ли могълъ да Ви попитамъ за Вашитѣ лични планове за бъдещето, госпожо Дорнъ?“

„Вие знаете, че азъ съмъ ангажирана въ Държавния театъръ. Още не зная, какви нови задачи ще ми бждатъ възложени.“

„Вие казахте, че самата нѣкога сте била театрална ржководителка? Какви спомени сж свързани съ това време?“

„Съ това време ме свързватъ само приятни спомени. Успѣхитѣ бѣха за менъ както художествено, така и материално блестящи и моитѣ сътрудници изглежда се чувствуваха добре подъ мое ржководство и се радваха на своята работа. Азъ бѣхъ строгъ директоръ, но винаги разбирахъ и вниквахъ въ справедливитѣ желаня на моитѣ сътрудници. Намирахъ за добре въ тѣзи времена да дамъ моя приносъ за развитието и постиженията на германското театрално искусство, освенъ като актриса и като сценична ржководителка. За насъ е сжщо дългъ, въ тѣзи времена на изпитания, да не останемъ назадъ, а наредени задъ

войника и политика, задъ техника и занаятчията, да работимъ за общото преуспѣване и да дадемъ своя дѣлъ на родината. Когато изтощениятъ отъ грижитѣ на деня гражданинъ дойде въ театъра, то тукъ той да може да получи подкрепа, ободряване и развлечение. Артистъ е длъженъ да му ги достави. Азъ считамъ това за една голѣма и хубава задача. Най-доброто възнаграждение, което ние, артиститѣ, получаваме за своята работа, това е признателността. Ето напризмѣр, не минава день да не получавамъ отъ всички държави въ Европа писма, въ които нѣкои отъ зрителитѣ на филма „Майчина любовъ“ изказватъ своята благодарностъ и признателностъ. Тѣзи писма ме радватъ особено много, когато сж отъ наши войници, които нѣкъде въ Франция, Африка или Норвегия, сж имали възможностъ да видятъ този филмъ. Азъ се старая най-съвестно да отговарямъ на повечето отъ тѣзи писма. Можете да си представите, колко тежко и свързано съ много време е това, но азъ го върша съ такова удоволствие!“

Густавъ Грюндгенсъ като кралъ Ричардъ II

Густавъ Грюндгенсът на сцената

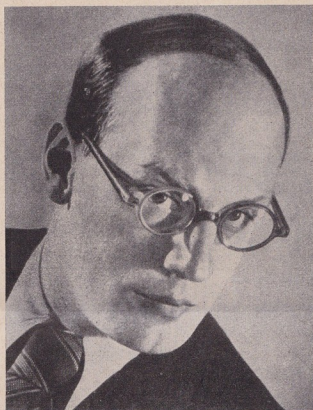
Густавъ Грюндгенсът! Толкова популярно име, че ни е неудобно да поясняваме кой е и какво е. Но понеже тези редове сж предназначени да прехвърлят границите на Германия, то задачата ни се улеснява. Ние си позволяваме да продължиме. Но все пак ни смущава малко мисълта да кажемъ, че той е освенъ филмовъ артистъ още и олѣмъ драматиченъ артистъ, режисьоръ и главенъ интендантъ на Берлинскитѣ държ. театри. Това е познато на много отъ нашитѣ читатели. Сега ни е по-лесно да продължимъ, защото следватъ нѣща, които не сж толкова известни, а именно, нѣкои важни дати и събития изъ живота на германския артистъ.

Густавъ Грюндгенсът е роденъ на 22. декемврий 1899 г. въ Дюселдорфъ. Следъ като завършва гимназиалното си образование той се отзовава на фронта презъ време на Свѣтовната война. Още на фронта той участвува въ любителскитѣ представления, уреждани отъ войницитѣ. Веднага следъ войната той посещава драматическата школа на Луиза дю Мондъ въ Дюселдорфъ. Следъ завършване на школата идватъ различни ангажменти въ провинцията, по късно въ Хамбургъ, Мюнхенъ, Виена и най-после въ „Дойчест театръ“ въ Берлинъ, като актьоръ и постановчикъ. Въ това време той инспирира въ Берлинската държ. опера нѣколко опери, между които сж най-голѣмъ успѣхъ оперитѣ на Моцартъ „Свадбата на Фигаро“, „Кози фанъ Туте“ и „Вълшебната флейта“.

Въ 1932 година той дебютира съ ролята на Мефистофелъ въ една нова постановка на двѣтѣ части на Фаустъ.

Въ 1933 година Върховниятъ ржководителъ на изкуствата въ Германия, Райхсмаршалъ Гюрингъ, назначава Грюндгенсът за художественъ ржководителъ при Държавнитѣ театри.

Въ 1934 година той бива провъзгласенъ за интендантъ на Прускитѣ държ. театри. Въ

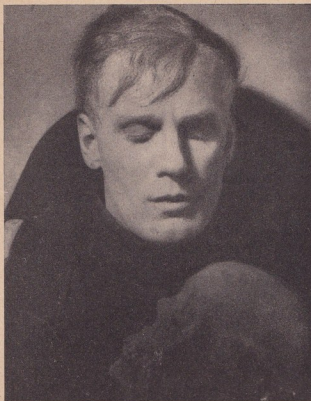

Густавъ Грюндгенсът

1936 год. бива провъзгласенъ за пруски държ. съветникъ и въ 1937 год. му повѣряватъ поста генералъ-интендантъ.

А сега идва най-лесното, въ сжщностъ най-трудното. Сега имаме желание да кажемъ нѣщо, което никжде не може да се прочете, или поне не съвсемъ сжщото, т. е. една малка характеристика на изкуството на Грюндгенсът.

Много погрѣшно би било, ако, когато се говори за Грюндгенсът, се говори изобщи за съвремения нѣмски театръ, неговитѣ методи и направления. Това сж две различни нѣща. Нѣмскиятъ театръ, нѣмскитѣ артисти и нѣмската школа не се бلاميратъ, нито се пренебрѣгватъ или отричатъ отъ този съвремененъ театраленъ колосъ. Тѣ само красиво

Густав Грюндгенс в ролята на Хамлет

се допълват и разнообразяват, макар и с един малко чужд елемент в тяхните принципи и система.

Оставяме на страна въпроса за съвременната нѣмска театрална система, един много сложен и изискващ много време и мѣсто въпросъ. Нека се спремъ върху нейното красиво изключение — Густав Грюндгенс. И то на начина, по който Грюндгенс третира сценичното изкуство като актьоръ. Неговите качества като филмовъ артист сѣ познати вече на много отъ нашите читатели, а неговите качества като режисьоръ и директоръ сѣ предметъ на особенъ и извънреденъ интересъ.

Преди да проследимъ какъ Грюндгенс играе, нека да видимъ какъ той репетира. За него една репетиция не е едно повторение на текста, за да го заучи по-добре, нито е придружена отъ едно отпуснато съзнание, заето отъ дребни грижи. Една репетиция за него е една лекция, една студия върху дадена епоха и върху даденъ образъ. За нея той се подготвя най-старателно нѣколко часа предварително, и идва вече носещъ духа на пиесата въ съзнанието си. Презъ време на репетицията

той се намира въ най-голямо напрежение, не само що се отнася до неговата роля, но и до всичко, което засѣга спектакъла изобщо. Затова го подтиква освенъ любознателността и желанието му да участва въ единъ образцовъ спектакълъ, още и неговата амбиция и стремежъ да бѣде единъ отъ най-прецизните и талантливи режисьори въ Германия. Качвайки се на сцената, той се обръща цѣлъ въ внимание и съсредоточеностъ. Душата му е една изопната струна, която отеква не само на всички вътрешно провеждани чувства и усещания, но и на всички външно подсказани такива. Това значи, че той се вслушва въ всички забележки, които режисьорътъ отправя отъ салона и следъ като ги разбере и обесди, ги възприема или отхвърля.

Начинътъ, по който той третира сценичното превъзпощаване, е съвсемъ различенъ отъ този на другите артисти. Той не се отдѣля напълно отъ публиката съ така наречената отъ Станиславски „Четвърта“ стена, а презъ цѣлото време полу-общува съ публиката, като не „изживѣва напълно образа който играе“, а „показва“ на публиката въ този или онзи моментъ какво би направилъ „Фисеско“ напримеръ, говорейки и движейки се по сцената, или какъ би постигналъ той при този или онзи случай, но безъ напълно да се изживѣе, или както казваме да се „изиграе“ момента или сцената, а само се „провежда“ предъ публиката, наполовина изживѣно, наполовина показано.

Обаче всичко това Грюндгенс прави съ такова майсторство и съ такава естетичност, които, отъ самосебе си, правятъ неговото изкуство не само интересно, оригинално, но и не по-малко ценно отъ изкуството на голѣмите реалисти Краусъ, Ялингс, Франкъ и др.

Не случайно споменахме по-горе ролята на „Фисеско“, която е най-хубавата и най-виртуозно изпълнена роля на Грюндгенс. Грюндгенс предпочита и играе на сцената почти изключително класически роли, може би защото тѣ сѣ по-сложни, изискватъ повече работа, повече напрежение и защото, може би, тѣ търпятъ тази естетична поза и изтънченостъ на характера, свойствени на натурата на Грюндгенс.

Обаче голѣмата интелигентностъ, а отъ тамъ и хуморъ, които притежава Грюндгенс му

дават възможност да се справя прекрасно и съвременни роли, предимно салонни.

На края ще кажем няколко думи за неговия „Хамлет“. Както всички голъми артисти и Грюндгенс играе съвсем грамаден успѣхъ тази роля. Неговият шуменъ успѣхъ въ тази пиеса не се дължи на нѣщо оригинално въ неговата разработка на ролята. Той се дължи на популярността на тази роля и на хубавата постановка. Може би да звучи малко странно, но точно въ ролята на „Хамлет“ Грюндгенс отстъпва малко отъ собственитѣ си убеждения и я провежда много по-естествено. Може би защото много отъ мѣстата въ пиесата сѣ добили такава стереотипностъ, че човѣкъ несъзнателно

попада въ релси. Но въпреки това той е колкото вѣренъ, толкова и интересенъ „Хамлетъ“. Много естетиченъ, финъ, неизлишно подвиженъ, много разуменъ и достатъчно чувственъ. Той защитава ролята първостепенно и съ своята интелигентностъ не оставя нито едно мѣсто неразбрано, непрочуено и не позволява дори и на най-голѣмия критикъ да намѣри нѣкъде слабо мѣсто. Докато обаче неговия „Хамлетъ“ е едно сценично постижение, струвало малки жертви и компромиси на Грюндгенс, то образътъ на „Фиеско“ свѣти като пѣтеводителъ на всѣки, който би искалъ да проследи творчеството на този епохаленъ артистъ.

Социалното строителство въ Протектората

Споредъ правителственото нареждане върху жилищното състояние на земеделскитѣ работници въ Протектората Бохемия и Моравско, предвидени сѣ отъ правното министерство първоначално 50 милиона крони за строежъ, които ще бждатъ, обаче, въ последствие 100 милиона. При новитѣ строежи на земеделски жилища 50% отъ необходимитѣ строеж сѣ гарантирани. Строителната програма на пражката община за постройка на общински

жилища е значително разширена. Така, предвидена е сумата отъ 1,300.000 крони за изразходване. Пражкия заводъ за свѣтиленъ газъ въ Михлѣ е събралъ за употребление сумата отъ 74,000 крони. За укрепяването на дѣсниа брѣгъ на р. Чертовка въ Прага сѣ предвидени 270,000 крони. Отпусната е сѣщо така една сума отъ 30,000 крони за противотуберкулозната борба.

ПРОГРАМА НА ГЕРМАНСКОТО РАДИО

Време на предаването	Видъ на предаването	Езикъ	Станции	Вълна
6.15—6.30	Новини	Българ.	DONAU, DXO,	
18.15—18.30	„	„	DONAU, DXM, DXJ	
20.15—20.30	„	„	DONAU, DXM	
23.15—23.30	„	„	DONAU, DXM	

Охрана на германските транспорти през морето